Vogelringstation De Beer
hoofdlokatie Wassenaarse Slag

JAARVERSLAG 1999

Ringvergunninghouders:	H.F.M. de Beer, Voorschoten
	M. Verrips, Leiden
Assistenten:	C. Boelen, Wassenaar
	M. Visser, Voorschoten

Algemeen. Het jaar 1999 verliep voor onze ringgroep over het algemeen succesvol. Mede dankzij lange perioden met stabiel en rustig weer konden we er vaak op uittrekken en verliepen zowel de vangst met mistnetten als het zoeken naar nestjongen erg goed.

De wateroverlast aan de vinkenbaan was even groot als in 1998. Anders dan was toegezegd blijkt de infiltratie van water in het duin niet te zijn gestaakt en zijn we afhankelijk van verdamping en hoeveelheid neerslag bij de vraag of onze baan begaanbaar is of niet. Het gebruik van lieslaarzen was het hele jaar onontkoombaar.

Tijdens het verslagjaar kregen we hulp van Rene van Rossum uit Katwijk en Jan Willem Fennes uit Voorschoten.

Eind 1999 zijn oriënterende gesprekken gevoerd met de DZH over samenvoeging van onze ringgroep met de ringgroepen van Meijendel en Monster. Wanneer dit leidt tot een fusie zal onze vaste ringplaats aan de Wassenaarse Slag worden verlaten en gaan we naar de ringbaan in Meijendel. Totdat er duidelijkheid is over de toekomst zijn zowel Staatsbosbeheer, de DZH als de Nederlandse Ringcentrale niet bereid om medewerking te verlenen aan onderhoud van onze ringbaan en aanpassing van de voorwaarden uit onze ringvergunning. In 2000 zal dit alles ongetwijfeld een vervolg krijgen.

Januari-maart. Begin 1999 waren nog behoorlijke aantallen Kramsvogels op de duindoorns aanwezig, die zich met name bij vriesweer goed lieten vangen. Ook werden kleine aantallen overwinteraars geringd waaronder een Goudvink, een Vuurgoudhaan en een enkele Vink. Met het opraken van de duindoornbessen verdwenen de Kramsvogels en moesten we ons op andere mogelijkheden oriënteren. Eind januari slaagden we er, met gebruik van geluid maar zonder lokvogel, in een Boomklever te vangen in Wassenaar. Door omstandigheden kwam het er niet meer van, met deze lokvogel erop uit te trekken.

Na enkele malen kortstondige sneeuwbedekking bleef de sneeuw op 9 februari lang genoeg liggen om een leeuwerikenrush te mogen verwachten. Bij gebrek aan een bruikbaar klapnet pasten we daarvoor een nieuwe truc toe: een één meter boven de grond gespannen liggend mistnet. De aantallen Veldleeuweriken die we die ochtend voorbij zagen trekken waren niet bijzonder groot (maximaal 150 stuks) en de vangst viel ook niet mee: twee stuks. De opgedane ervaringen kunnen voor de toekomst echter waardevol blijken.

In de loop van maart herstelden we onze opstellingen aan de vinkenbaan en waren we klaar voor de ontvangst van de zomervogels, die redelijk op tijd binnen kwamen: Tjiftjaf 14 maart, Fitis en Blauwborst 31 maart.

Aantal vangdagen in deze periode: januari 5, februari 1, maart 4

April-juni. Ondanks het nog altijd veel te hoge water in april werden mooie aantallen Fitissen en Tjiftjaffen gevangen: deels controles van eerdere jaren. Illustratief is dat pas na 20 april het aantal geringde Fitissen het aantal Tjiftjaffen overtrof. Verrassende vangsten waren een Boompieper (aan de Wassenaarse Slag in Meijendel was een territorium) op 30 april, een paartje Goudvinken op de 18e en een paartje Witte

Kwikstaarten. Dit paar had een territorium in de manege van Duinoord, maar eind mei werd hun nest helaas gepredeerd en vertrokken de vogels. Ook van de Goudvink werden aanwijzingen voor een broedgeval bemerkt, dat echter niet bewezen kon worden.
In de poel broedden 2 à 3 paar Dodaarzen en 1 à 2 paar Waterrallen: anders dan in 1998 brachten de Dodaarzen nu wel jongen groot. Op 22 april vloog een Zwarte Wouw over de baan.
De stand van Roodborsttapuit en Tapuit in Berkheide had zoals gewoonlijk onze intensieve aandacht. Tapuiten werden door geheel Berkheide geïnventariseerd, de Roodborsttapuit vooral rond het fietspad langs de zeereep. Helaas verliep het broedseizoen voor de Tapuit bijzonder teleurstellend. Er was slechts één broedpaar aanwezig (in de zeereep) waarvan op 24 mei het nest met pasgeboren jongen werd gevonden. Drie dagen later werden bij het nest al geen voerende ouders meer gezien en op 29 mei moesten we constateren dat het nest was gepredeerd. Onze nestkasten werden wederom niet bezet en gevreesd moet worden dat we getuige zijn geweest van de ondergang van de Tapuit als broedvogel in Berkheide. Beter deed de Roodborsttapuit het, waarvan we op 27 april het eerste nest met jongen vonden. Tot half juni vonden we in totaal negen nesten, (w.v. zeven eerste broedsels) waarin 44 pulli konden worden geringd. Verheugend was dat predatie bij de gevonden nesten niet één keer werd vastgesteld.
Behalve van de Roodborsttapuit vonden we in Berkheide nog een aantal nesten van andere soorten (zie bij vermelding geringde pulli). Het aantal nestvondsten van de Graspieper illustreert enigszins het gemak waarmee deze waren te vinden, en dat lijkt een gevolg van de toegenomen aantallen. Na jaren van achteruitgang was dit een verheugende ontwikkeling.

In de Grote Polder in Zoeterwoude verliep het ringen van jonge weidevogels beter dan de afgelopen jaren. Opmerkelijk is dat de eerste jongen pas op 10 juni werden gevonden: meer dan een maand later dan gebruikelijk. Dit zou wel eens kunnen liggen aan het feit dat het gras zo hard groeit dat het voor half april al te hoog staat om aantrekkelijk te zijn voor Kieviten. Pas na het maaien van de eerste snede, begin mei, vestigden zich 25-30 paren, waarvan de jongen in de loop van juni massaal uitkwamen. Terugmeldingen geven misschien enig inzicht in de overlevingskansen van deze laatgeborenen. Grutto en Tureluur lijken overigens van de snelle grasgroei geen last te hebben.

Aantal vangdagen resp. zoekdagen: april 7, mei 8, juni 13

Juli-augustus. Hoewel door de hoge waterstand de omstandigheden even ongunstig waren als in 1998 waren de resultaten aanmerkelijk beter. Goede resultaten werden geboekt met o.a. Rietzanger (waarvan een broedpaar aanwezig was, wat echter niet alleen het hoge aantal vangsten kan verklaren), Braamsluiper, Blauwborst en Fitis. Ook de vangst van twee Gierzwaluwen was een evenement. Vier nesten werden nog aan de baan gevonden en geringd: van Rietgors (dat drie dagen later werd gepredeerd), Kneu, Winterkoning en Kleine Karekiet. Op 9 juli ringden we dankzij de hulp van de heer Van Rijn vier jonge Sperwers in het Panbos en op 17 juli werden op een geregenereerd terrein in Berkheide twee jonge Kleine Plevieren geringd.
Meer dan eens werden verrassende vangsten gedaan. De grootste ogen zetten we wel op toen op 18 juli een adult vrouwtje Baardgrasmus werd gevangen: een mediterrane dwaalgast die nooit eerder in juli in Nederland was aangetroffen. Andere stunts waren de Sijs in jeugdkleed op 1 juli en de vijf juveniele Buidelmezen op 30 juli (er waren er wel 7 aanwezig): beide vangsten kunnen wijzen op broedgevallen in de omgeving. Voor het eerst sinds jaren slaagden we er, ondanks het hoge water, weer eens in een aantal overtrekkende Boompiepers naar beneden te lokken en te vangen.
Na een jaar overgeslagen te hebben gingen we in juli en augustus ook weer twee maal naar onze vaste vangplek aan de Oostvaardersdijk bij de Blocq van Kuffeler.

Aantal vangdagen: juli 17, augustus 10.

September-december. Met opzet kiezen we dit verslag voor een andere jaarindeling dan gebruikelijk, omdat de najaarstrek zo vroeg begon. Zo waren begin september praktisch alle zomervogels al vertrokken en werden we overspoeld door een ongewoon hoog aantal Zwartkoppen. Er werden er drie geringd die nog in volledig jeugdkleed waren en derhalve blijkbaar voor de rui al op trek waren gegaan. Half september kwamen de eerste Sijzen binnen en op de 18e hing tot ieders grote vreugde een

eerstejaars IJsvogel in één van de mistnetten. De laatste week van september en de eerste decade van oktober maakte het slechte weer de vangst onmogelijk, maar daarna werden goede resultaten geboekt bij de vangst van lijsters, spechten (alle vangsten op de jaarlijst kwamen binnen tussen 13 en 22 oktober) en stuntjes als Bokje, Houtsnip, Baardman, en zelfs een volgroeide Buizerd (in een mistnet in het dennenbos!). Gelukkig waren er dit jaar ook weer Zwarte Mezen tijdens de najaarstrek, maar hun aantal was gering en werd verre overtroffen door het ongewoon hoge aantal Pimpelmezen. Eind december kwamen nog twee Watersnippen binnen: de eerste keer dat Watersnippen werden geringd die geen doortrekkers maar overwinteraars ter plaatse zijn. Ook werden in december nog twee overwinterende Zwartkoppen geringd.

Interessante waarnemingen waren de Kruisbekken (vooral half oktober zagen we er tientallen langstrekken), de eenzame Grote Barmsijs die op 13 oktober werd gevangen zonder dat er een invasie volgde en de Roerdomp op 21 november. Ook de Ransuil werd eind november weer rond de baan gezien.

Aantal vangdagen: september 13, oktober 12, november 10, december 4.

Toelichting bij de soortenlijst. Na een jarenlange terugloop van het aantal geringde soorten was er dit jaar een opvallende toename. Dat komt deels door een actievere vanginspanning van ons (Boerenzwaluw, Boomklever), deels door actief inspelen op omstandigheden waar we verder weinig of geen invloed op hebben (Veldleeuwerik, Kleine Plevier), deels doordat we vaak gewoon veel geluk hadden (Baardgrasmus, Buizerd, Houtsnip, Buidelmees). Maar niet alles zat mee: Putter en Groenling waren zeker aanwezig maar werden voor het eerst in de historie van onze ringgroep niet gevangen.
Van de volgende soorten zijn de geringde aantallen beïnvloed door het gebruik van geluid: Veldleeuwerik, Boomklever, Gierzwaluw, Boompieper, Zwartkop, Kramsvogel, Koperwiek, Zangljster (geen soorteigen geluid gebruikt, maar reageert goed op het geluid van de Koperwiek) en Baardmannetje. Aan levende lokvogels werden gebruikt Zwarte Mees, Staartmees (lokt vele mezen en goudhaantjes), Sijs en Barmsijs.

Totaalaantallen	**1999**	**1998**	**1997**
aantal soorten	73	55	56
pulli.	190	16	25
volgroeid	1897	1461	1869
totaal	2087	1477	1894

In onderstaande lijst wordt onder Berkheide verstaan het gehele duingebied tussen Katwijk en de Wassenaarse Slag, inclusief onze eigen ringbaan en het Panbos.

						totaal geringd		
	pulli	Volgroeid	Berkheide	Flevoland	elders	1999	1998	1997
Sperwer	4	5	9			9	0	5
Buizerd		1	1			1	0	0
Torenvalk	2				2	2	0	4
Waterral		1	1			1	2	0
Waterhoen		1	1			1	0	0
Kleine Plevier	2		2			2	0	0
Kievit	21				21	21	2	5
Bokje		1	1			1	1	0
Watersnip		10	10			10	2	0
Houtsnip		1	1			1	0	0
Tureluur	3				3	3	1	0

	pulli	Volgroeid	Berkheide	Flevoland	elders	1999	1998	1997
Zilvermeeuw	3				3	3	0	0
Gierzwaluw		2	2			2	2	0
IJsvogel		1	1			1	0	0
Groene Specht		1	1			1	0	1
Grote Bonte Specht		3	3			3	1	3
Veldleeuwerik		2	2			2	0	0
Boerenzwaluw	35	4			39	39	0	0
Huiszwaluw		1			1	1	0	0
Boompieper		5	5			5	0	0
Graspieper	11	1				12	2	2
Witte Kwikstaart		2	2			2	0	0
Winterkoning	6	62	66	2		68	50	36
Heggemus		75	75			75	59	134
Roodborst		66	66			66	113	87
Nachtegaal		11	11			11	18	24
Witgesterde Blauwborst		15	14	1		15	10	17
Gekr. Roodstaart		5	5			5	2	12
Zwarte Roodstaart		1	1			1	0	0
Paapje		1	1			1	2	3
Roodborsttapuit	44					44	10	9
Tapuit		1	1			1	3	1
Merel		37	37			37	36	22
Kramsvogel		73	73			73	10	10
Zanglijster	2	33	33		2	35	23	16
Koperwiek		51	51			51	26	6
Sprinkhaanrietzanger		23	23			23	33	45
Rietzanger		9	9			9	2	9
Bosrietzanger		11	7	4		11	11	12
Kleine Karekiet	4	139	72	71		143	51	118
Baardgrasmus		1	1			1	0	0
Braamsluiper		37	37			37	18	23
Grasmus		129	129			129	90	212
Tuinfluiter		22	22			22	29	20
Zwartkop		205	205			205	104	147
Tjiftjaf		88	87	1		88	132	145
Fitis	20	277	296	1		297	222	316
Goudhaan		31	31			31	29	35
Vuurgoudhaan		22	22			22	19	12
Bonte Vliegenvanger		1	1			1	2	2
Baardmannetje		12	2	10		12	0	10
Staartmees		23	23			23	15	15
Glanskop		1	1			1	3	3
Kuifmees		1	1			1	2	0
Zwarte Mees		16	16			16	0	54
Pimpelmees	13	162	156	6	13	175	92	72
Koolmees		62	62			62	52	75

	pulli	volgroeid	Berkheide	Flevoland	Elders	1999	1998	1997
Boomklever		1			1	1	0	0
Boomkruiper		3	3			3	2	4
Buidelmees		5	5			5	0	0
Vlaamse Gaai		1	1			1	2	0
Ekster	5	2	7			7	0	0
Spreeuw		8	8			8	15	14
Ringmus		2	2			2	1	14
Huismus		2	2			2	0	0
Vink		17	17			17	6	2
Keep		6	6			6	0	1
Sijs		47	47			47	89	39
Kneu	10	12	22			22	20	5
Kleine Barmsijs		23	23			23	7	32
Grote Barmsijs		1	1			1	0	3
Goudvink		7	7			7	4	2
Rietgors	5	15	20			20	23	35
Totaal	190	1897	1844	94	87	2087		

Terugmeldingen

Onderstaand treft u een selectie uit de terugmeldingen die tijdens het verslagjaar binnenkwamen. Bij de verwerking zijn de volgende termen gebruikt:

m	mannetje
v	vrouwtje
pul	kuiken of niet vliegvaardig jong
1K,2K	eerste, tweede kalenderjaar
N1, N2	na eerste, tweede kalenderjaar
Vg	volgroeid

Groep 1. Vogels door ons geringd en door derden teruggemeld.

3.507.302	Sperwer v 1K	Wassenaarse Slag	26/10/1996
	gecontroleerd	Wassenaarse Slag	16/11/1996
	raamslachtoffer	Van Houtenweg, Wassenaar	15/07/1999
K 768.813	Visdief pul	Houtribsluizen Lelystad Fl	10/07/1984
	gevangen en los	Marismas del Odiel, Huelva, Spanje	25/09/1998
	(5190 dagen, 1953 km)		
K 782.648	Visdief pul	Houtribsluizen Lelystad Fl	27/06/1984
	verkeersslachtoffer	dijk Enkhuizen-Lelystad HM-paal 204 Fl	27/04/1999
	(5417 dagen)		
K 896.649	Merel m 1K	Wassenaarse Slag	14/11/1998
	raamslachtoffer	Germansweek, Beaworthy, Devon Engeland	05/03/1999

F 854.787	Kleine Karekiet 1K gecontroleerd	Blocq van Kuffeler Duinen Castricum NH	02/08/1996 11/07/1999
F 854.935	Kleine Karekiet N1 gecontroleerd	Blocq van Kuffeler Fl Oostvaardersdijk	17/08/1996 07/07/1999
AB 91.575	Kleine Karekiet 1K gecontroleerd	Wassenaarse Slag Wetteren, Oost-Vlaanderen België	03/09/1999 08/09/1999
AA 13.805	Zwartkop v N1 gecontroleerd	Wassenaarse Slag Rustende Jager, Udenhout NB	19/09/1997 31/07/1999
AA 13.872	Zwartkop m 1K gecontroleerd (1850 km)	Wassenaarse Slag Malaga Spanje	23/09/1997 02/10/1999
AB 91.543	Zwartkop m 1K gecontroleerd	Wassenaarse Slag South Walney, Barrow-in-Furness, Cumbria Engeland	30/08/1999 28/09/1999

Groep 2. Vogels door derden geringd en door ons teruggevonden

Stockholm 4414.447	Kramsvogel V N1 gecontroleerd (1618 km)	Holmon, Vasterbotten Zweden Wassenaarse Slag	29/07/1998 11/01/1999
L 107.829	Kramsvogel 1K gecontroleerd	Duinen Castricum NH Wassenaarse Slag	27/10/1999 03/11/1999
Bruxelles 312.9693	Kleine Karekiet N1 gecontroleerd	Jupille, Luik België Blocq van Kuffeler Fl	30/07/1989 03/07/1993
Bruxelles 4421.873	Kleine Karekiet 1K gecontroleerd	Arendonk, Antwerpen België Blocq van Kuffeler Fl	15/08/1992 02/08/1993
(de twee bovenstaande meldingen zijn ontvangen resp. 8 april en 15 maart 1999)			
F 585.939	Kleine Karekiet N1 gecontroleerd	Duinen Castricum NH Wassenaarse Slag	22/07/1996 05/07/1999
F 779.032	Kleine Karekiet N1 gecontroleerd	Oostvaardersdijk Fl Blocq van Kuffeler	02/06/1996 31/07/1999
Bruxelles 7242.853	Zwartkop m 1K gecontroleerd	Wetteren, Oost-Vlaanderen België Wassenaarse Slag	10/09/1999 12/09/1999
M 49.154	Tjiftjaf vg gecontroleerd (V N1)	AW-duinen, Zandvoort NH Wassenaarse Slag	18/09/1997 01/07/1999
London H 371.966	Kleine Barmsijs v 1K gecontroleerd (711 km, melding ontvangen 25 maart 1999)	Copeland, Down Engeland Wassenaarse Slag	10/09/1997 01/10/1997

Groep 3. Eigen meldingen

Van vier soorten werden voldoende controles verricht om een beeld te vormen van de samenstelling van de plaatselijke broedpopulatie. De resultaten hiervan vindt u onderstaand. Aangegeven is het jaar van ringen en de leeftijd die de vogel op dat moment had.

	Totaal	1999	1998		1997		1996		1995
		N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1	1K	N1
Fitis	24	7	7	6	1	2	0	1	0	0
Grasmus	8	1	1	1	1	2	0	0	1	1
Heggemus	6	0	2	1	2	0	0	1	0	0
Kleine Karekiet	9	5	0	3	0	0	0	1	0	0

De oudste individuen waren:

M 63 137	Fitis V N1	Wassenaarse Slag	16/04/1996
	gecontroleerd	idem	08/08/1999
F 655.512	Grasmus V N1	Wassenaarse Slag	01/05/1995
	gecontroleerd	idem	08/07/1999
F 724.825	Heggemus V N1	Wassenaarse Slag	07/07/1996
	gecontroleerd	idem	07/07/1999

De oudste Kleine Karekiet vindt u al vermeld in groep 2. Opmerkelijk overigens dat ook deze als overjarig werd geringd. Al eerder hebben we ons afgevraagd waar onze broedvogels vandaan komen, aangezien de jaarlijks geringde pas zelfstandige eerstejaars Kleine Karekieten nooit meer worden teruggevonden. De onderstaande drie controles bewijzen wel onomstotelijk dat deze vogels uit de plaatselijke broedvogelpopulatie kunnen komen:

AB 25.257-260	Kleine Karekiet pulli	Wassenaarse Slag	01/07/1999
AB 25.257	gecontroleerd	idem	24/07/1999
AB 25.258	gecontroleerd	idem	08/08/1999
AB 25.260	gecontroleerd	idem	02/08/1999

Ook uit andere nesten controleerden we uitgevlogen jongen:

T 35.030-035	Fitis pulli	voorm. meeuwenput Wass. Slag	29/05/1999
T 35031	gecontroleerd	Wassenaarse Slag (500 meter)	26/06/1999
T 35.281-286	Winterkoning pulli	Wassenaarse Slag	30/06/1999
T 35.281	gecontroleerd	idem	08/08/1999
T 35.285	gecontroleerd	idem	11/08/1999
AA 14199	Braamsluiper N1	Wassenaarse Slag	04/05/1998
	gecontroleerd	idem	10/07/1999
AA 01254	Rietgors 1K	Wassenaarse Slag	04/08/1997
	gecontroleerd (M N1)	idem	27/03/1999
		idem	19/04/1999

Tijdens de doortrek van de Zwartkop in september werden vijf Zwartkoppen teruggevangen. De tijd tussen ringen en controleren varieerde tussen 2 en 15 dagen, wat wijst op pleisterende doortrekkers van elders. De onderstaande controle is echter opmerkelijk:

AA 95.091	Zwartkop 1K	Wassenaarse Slag	10/07/1998
	gecontroleerd	idem	13/09/1999

Tijdens het najaar werden veel meer dan gebruikelijk door onszelf in voorgaande jaren geringde vogels gecontroleerd waarvan vrijwel zeker is dat het niet om broedvogels ter plaatse gaat maar om plaatstrouwe doortrekkers. De beide Vuurgoudhaantjes kunnen zelfs worden beschouwd als plaatstrouwe overwinteraars.

T 35135	Vuurgoudhaan M 1K	Wassenaarse Slag	11/11/1998
	gecontroleerd	idem	22/11/1998
		idem	23/01/1999
		idem	13/10/1999
		idem	14/12/1999
T 35091	Vuurgoudhaan V 1K	Wassenaarse Slag	13/10/1998
	gecontroleerd	idem	07/11/1998
		idem	30/11/1999
K 896.514	Merel V 1K	Wassenaarse Slag	07/12/1998
	gecontroleerd	idem	14/12/1999
K 896.519	Merel M 1K	Wassenaarse Slag	07/12/1998
	gecontroleerd	idem	16/10/1999
AB 25.029	Roodborst 1K	Wassenaarse Slag	16/10/1998
	gecontroleerd	idem	16/10/1999
AB 25.037	Roodborst 1K	Wassenaarse Slag	19/10/1998
	gecontroleerd	idem	08/11/1999

Wij willlen ook dit jaarverslag eindigen met een woord van dank aan alle terreinbeheerders, vogelaars en andere betrokkenen die ons in 1999 op welke manier dan ook behulpzaam zijn geweest bij ons werk. De prettige samenwerking met deze mensen heeft in hoge mate bijgedragen aan de totstandkoming van de resultaten en wordt door onze groep zeer op prijs gesteld.

Leiden, maart 2000

H.F.M. de Beer
M. Verrips